

TRZODA CHLEWNA 1/2016

Marek Gasiński
Wytwórnia Pasz LIRA Krzywiń

Dróg jest wiele, ale cel jeden...

Jest wiele „szkół żywienia” trzody chlewnej, zmieniają się rozwiązania w kwestii przygotowywania i podawania pasz zwierzętom. Pojawia się szereg nowych technologii produkcyjnych poprawiających strawność, przyswajalność i wykorzystywanie pasz. Stosuje się nowe surowce i dodatki do pasz. Ale cel ww. jest jeden – zwiększenie produktywności użytkowanych zwierząt oraz poprawa zdrowotności stad i optymalizacja kosztów produkcji. Poniżej przypomnienie wybranych zasad żywienia oraz organizacji produkcji kilku grup technologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem samic.

Pierwsze godziny życia to okres, w którym prosięta powinny pobrać od matki odpowiednią porcję siary i przeprowadzić pierwszą selekcję nowo narodzonych prosiąt. Wszystkie słabsze i odstające od pozostałych prosięta należy odizolować od prawidłowo rozwijających się rówieśników i traktować je w szczególny sposób. Jednym z rozwiązań jest odchów ich przy tzw. *mamce*. Na mamkę w grupie typuje się lochę, charakteryzującą się prawidłowym wymieniem i bardzo dobrą mlecznością. W okresie niesprzyjających warunków środowiskowych, infekcji, nieodpowiednich temperatur otoczenia, niedostatecznej wentylacji pomieszczeń lub nadmiernej wilgotności wskazanym jest stosowanie specjalnych pasz o podwyższonych poziomach łatwo przyswajalnej energii, probiotyków a w szczególności dużej ilości białek pochodzenia mlecznego.

Bardzo ważne jest, aby prosięta możliwie jak najwcześniej otrzymały pierwszą paszę, celem nauczania ich pobierania pasz stałych oraz stopniowego przygotowywania przewodu pokarmowego. Zastosowanie najwyższej jakości surowców (np. ekstrudatów) gwarantuje wysoką przyswajalność wczesnych pasz, a składniki mineralno-witaminowe zapewniają optymalny rozwój młodego organizmu.

Ekstruzja polega na hydro-baro-termicznej obróbce surowców paszowych zmieniającej ich fizykochemiczne właściwości. W wyniku działania wysokiej temperatury usuwane są znaczne ilości tzw. substancji antyżywniowych. Proces ekstruzji wraz i z kondycjonowaniem parą wodną zwiększa przyswajalności składników pokarmowych i przyczynia się do lepszego wykorzystania białka, nie powodując degradacji aminokwasów. Ekstruzja wpływa przede wszystkim korzystnie na wartość odżywczą i strawność produktów oraz ułatwia ich przechowywanie poprzez znaczne obniżenie wilgotności składników.

Odpowiednio dobrane komponenty tych pasz pozytywnie wpływają na prawidłowy rozwój tzw. garnituren enzymatycznych, przygotowując układ pokarmowy młodego organizmu do lepszego wykorzystania kolejnych pasz, przygotowywanych w oparciu o białko pochodzenia sojowego i zbóż. Dokarmianie prosiąt paszami stałymi należy rozpocząć około 5-7 doby po urodzeniu. Początkowo prosięta pobierają te pasz w bardzo niewielkich ilościach. Należy podawać im zawsze świeżą porcję kilkakrotnie w ciągu doby, aby nie traciła ona wartości i atrakcyjności smakowo-zapachowej. Do dnia odsadzenia od matki prosię powinno zjadać dziennie około 0,5 kg paszy. Pobieranie takich ilości gwarantuje dobre przygotowanie układu

pokarmowego do trawienia kolejnych pasz i eliminuje ewentualne zaburzenia funkcjonowania układu trawiennego.

Prosięta w wieku ok. 28-32 dni są w zasadzie przygotowane do samodzielnego życia. Odsadzając zwierzęta od matek należy przeprowadzić kolejną selekcję, tak aby w pomieszczeniach, do których są przenoszone były posegregowane według masy ciała, kondycji i ewentualnie statusu zdrowotnego. Zwierzęta najstarsze, najmniejsze i odbiegające rozwojem od rówieśników powinny być umieszczane w osobnych kojcach. Te powinny być tak zlokalizowane, aby ułatwiały obsłudze nieustanny monitoring wymagających nieustannej opieki zwierząt. W kojcach tych należy codziennie przeprowadzać selekcję, ta grupa zwierząt musi otrzymywać paszę prestarter „do woli” do okresu około 2 tygodni po odsadzeniu. Dla ułatwienia prosiętom procesu aklimatyzacji i adaptacji do nowych warunków oraz w celu zmniejszenia różnicowania się zwierząt i eliminowania sytuacji stresowych, determinujących układ immunologiczny prosiąt powinno się stosować w tym okresie pasze wysokoenergetyczne z dodatkami stabilizującymi mikroflorę przewodu pokarmowego.

Kolejna zmiana żywieniowa to zamiana paszy prestarter na paszę starter. Powinna ona być przeprowadzana stopniowo, np. od około 12 dnia po odsadzeniu rozpoczyna się podawanie prosiętom obu mieszanek, najpierw w proporcjach 3:1, następnie 1:1 i ostatecznie 1:3. Taki system pozwala na stopniowe przystosowanie przewodu pokarmowego do trawienia nowej mieszanki. Receptura pasz starter przygotowywane są na bazie bardzo dobrej jakości komponentów pochodzenia sojowego, o podwyższonej strawności i także z dużym udziałem zbóż ekstrudowanych. Gwarantuje to zdecydowanie lepsze wykorzystanie białka podawanego zwierzętom w tej paszy. Ponadto, w tym okresie wszelkie niekorzystne warunki klimatyczne, liczne sytuacje stresowe oraz zmiany wywołane chorobą, można rekompensować zwierzętom dodając do ich pasz dodatki energetyczno-witaminowe oraz probiotyki.

Kiedy zwierzęta osiągają masę ciała ok. 30 kg ich organizm zwierząt powinien być przygotowany do trawienia wszystkich komponentów zawartych w kolejnej paszy. Jest nią pasza grower, która musi być jednocześnie źródłem bardzo dobrze przyswajalnego białka, energii na odpowiednio wysokim poziomie oraz dobrze zbilansowanej dawki witamin i składników mineralnych. Zaleca się, w tym okresie niewielkie natłuszczenie pasz, które także korzystnie wpływają na ilość pobieranej paszy, poprawiając, tym samym, dzienne przyrosty zwierząt. Niezbędny jest w tym okresie dodatek zakwaszający poprawiających strawność składników pokarmowych, zabezpieczających jednocześnie organizm przed zaburzeniami przewodu pokarmowego.

Loszki przeznaczone do dalszej hodowli powinny otrzymywać specjalnie przygotowaną paszę, która pokrywa zapotrzebowanie mineralno-witaminowe oraz zapobiega nadmiernym przyrostom. Pasza ta powinna być podawana zwierzętom, od masy ciała 60-70 kg do około 130 kg, w ilości do 2,0 kg, najlepiej w dwóch odpasach.

Według większości funkcjonujących założeń hodowlanych loszek powinny być inseminowane po raz pierwszy kiedy osiągną masę ciała około 135-150 kg i są wówczas w wieku 210-230 dni. Od chwili wystąpienia rui, poprzedzającej tę, w której samice będą inseminowane zalecane jest podawanie paszy flushingowej lub specjalistycznych dodatków flushingowych, zawierających łatwo przyswajalne białko, energię oraz wysoki poziom witamin oraz mikro- i

makroelementów. Odpowiednio dobrane i zbilansowane ww. składniki powodują: zapobieganie deficytowi białkowo-energetycznemu w przyszłym cyklu rozrodczym, lepsze przygotowanie loszek do wejścia w ruję, większą ilość produkowanych i wydzielanych komórek jajowych, prawidłowe przygotowanie macicy do zagnieżdżenia się w niej zarodków, uzyskanie bardziej widocznych objawów rujowych.

Program *flushingowania* loszek umożliwia uzyskiwanie: większej ilości żywo urodzonych prosiąt, bardziej wyrównanych miotów, większej wagi urodzeniowej i tym samym odsadzeniowości prosiąt oraz lepszą efektywność krycia.

Pasza dla loch niskoprośnych powinna zaspokajać stosunkowo niewielkie potrzeby bytowe tych zwierząt. Mieszanka podawana w ilości 2,0-2,5 kg na sztukę, na dzień najlepiej w dwóch odpasach, ma między innymi za zadanie nie dopuścić do nadmiernych przyrostów wagowych. Szczególną uwagę w tym okresie należy zwrócić na poziom włókna w paszy. Jego zadaniem jest między innymi zapewnienie samicom tzw. sytości fizycznej, poczucia wypełnienia przewodu pokarmowego, a w konsekwencji wyciszenie i uspokojenie ciężarnych samic. Poziom żywienia w tym okresie powinien uwzględniać przede wszystkim kondycję ciężarnych loch. Przekarmienie samic w tym newralgicznym dla nich okresie może doprowadzić do ograniczenia pobierania paszy w trakcie laktacji. W pierwszych tygodniach ciąży należy koniecznie poprawić kondycję słabszych, wycieńczonych przebytą laktacją loch. Szczególnie wtedy, jeżeli jej spadek w okresie laktacji, spowodowany był obniżonym pobieraniem paszy w okresie karmienia prosiąt. Pobranie paszy, w tym systemie, można zwiększać niemal wyłącznie indywidualnie, szczegółowo monitorując i kontrolując kondycję samicy. Zapewnia to utrzymanie tej ostatniej na możliwie niezmiennym poziomie w ciągu całego cyklu rozrodczego.

Zmiana paszy na mieszankę dla loch karmiących, powinna nastąpić na około 3 tygodnie przed planowanym oproszeniem. W okresie ostatnich trzech tygodni ciąży następuje najbardziej intensywny wzrost i rozwój płodu, dlatego podawana pasza musi uwzględniać i zapewniać szybko rosnące potrzeby płodu oraz także nie mniejsze zapotrzebowanie bytowe loch. Paszę trzeba podawać samicom w ilości nie przekraczającej 3,5 kg na dzień, w dwóch lub trzech odpasach. Na 2 do 4 dni przed planowanym oproszeniem powinno się zmniejszyć dzienną dawkę pokarmową do ok. 2,0 kg na sztukę ograniczając tym samym ryzyko wystąpienia ewentualnych komplikacji okołoporodowych. Należy również pamiętać, że stosowana w tym okresie pasza dla loch musi zawierać wysoki poziom energii niezbędnej organizmowi samicy w czasie porodu i w okresie laktacji.

Powyższe, wybrane i bardzo skrótowo przedstawione podstawowe zasady żywienia samic to tylko jeden z wielu sposobów, dość powszechnie stosowany i przynoszący wymierne korzyści hodowlane.